

Vild med vand

Natur, udeliv og science

Kombinationen af børn, vand og net er en sikker succes og en rigtig god oplevelse – den perfekte legeplads!!! Der er intet som børn i fuld gang med at forundres og opleve dyrelivet under vandoverfladen. Den naturglæde der opstår, er umiddelbar – let at gå til og dejlig at være med til som pædagog. Når børnene får tid til at udforske søens dyreliv, opnås en respekt for dyrene og deres levevis.

De økologiske sammenhænge er lettere at forstå, når man med egne øjne kan se hvor dyrene lever, hvordan de indgår i fødekæden og hvor sårbare de er over for miljøforandringer. For at forstå den verden vi lever i, er det nødvendigt at undersøge den.

En del af dette tema handler om haletudser og skal udføres om foråret.

FORFATTER: Helle-Marie Taastrøm
TEGNER: Bryan d'Emil

Friluftsrådet

Grønne Spirer
www.groennespirer.dk

JERES EGET VANDHUL

Ved jævnligt at tilbringe tid ved et bestemt vandhul, vil børnene lære årets gang og naturens kredsløb og forandringsprocesser at kende. Både børn og voksne vil føle tryghed ved at komme tilbage til stedet, og de mest forsigtige børn får lettere ved at opleve og være nysgerrige. Lær børnene respekt for stedet og dets natur, og giv børnene ejerskab til stedet.

Hvor finder I et godt vandhul?

Sandsynligvis kender I allerede et godt sted. Ellers kan I spørge i jeres kommunes miljøafdeling, fagfolkene kan sikkert anbefale jer et godt vandhul i jeres nærområde. Spørg ind til adgangsforhold og tilgængelighed. Tag hensyn til vanddybde og stejle skrænter og undgå vandhuller, hvor forurening eller spildevand er et problem – det gør det sværere at finde de spændende dyr. Tjek hvem der ejer jorden og spørg om lov til at færdes i området med jeres børnegruppe

Hvad skal I bruge?

En tur til vandhullet behøver ikke være et udstyrsstykke. Faktisk er det eneste I har brug for nogle fangstnet, hvide beholdere, lupglas, skeer og en opslagsbog (evt. blot skitserne her på siderne). Hjemme i institutionen har I brug for et større akvarium til dyrene, ligesom I skal huske tætsluttende glas, hvis I skal fragte dyrene hjem.

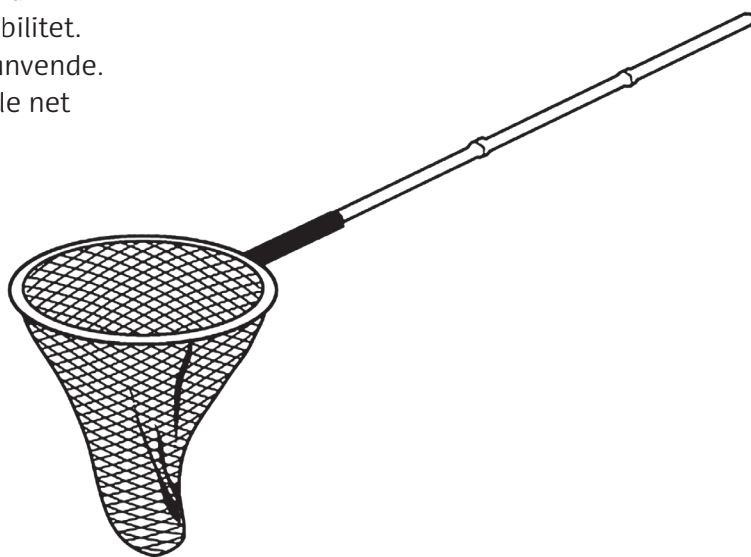
Der kan købes flere forskellige typer af **fangstnet**, men tænk på børnenes mobilitet. Investér kun i grej børnene magter at anvende. De dårligste net er de billigste net. Enkle net

med bambusskaft sælges tit under navnet »dafnienet«. En bedre kvalitet er fangstnet med aluminiumsskaft og en solid netpose. Endeligt er der »fangstsigter«, hvor nettet er erstattet af en stålsigte. Disse holder godt og længe. Man kan selv lave et net af en køkkensi og et skaft.

I skal have **beholdere** med til dyrene I fanger. Det er vigtigt at understrege over for børnene, at alle dyrene er afhængige af vand – og skal forblive i vand, også mens de undersøges. Respekten for det levende er vigtig. De bedste beholdere til dyrene er hvide bakker eller tomme hvide plastbeholdere, fx isemballage. Det er en stor fordel at bakkerne er hvide, da det gør det meget lettere at se dyrene bevæge sig.

Lupglas findes i mange former – find en model som er tæt og kan anvendes til vanddyr. Beholdere med forstørrelse indlagt kan være svære at håndtere for de mindste børn, men de ældre børn vil med stor fornøjelse kunne nærstudere og forundres over dyrene helt tæt på. Almindelige **spiseskeer** er det allerbedste redskab til at flytte dyr fra hvide plastbakker til lupglas.

Der findes forskellige former for bestemmelsesduge i plast. Disse er tit utroligt svære at anvende for 3-6 årige børn. En opslagsbog med farvebilleder af ferskvandsdyr er mere handy at have med på tur.

AKTIVITET 1 *Lær de små dyr at kende*

Dyrene lever blandt vandløbets planter og sten, og på bunden af søen, og er lettest at fange, hvor vandet er lavt. Lær børnene, at det er dyrenes verden, vi nu roder rundt i. De skal tage hensyn til dette og ikke rode unødigt rundt. Bevæg nettene stille og roligt frem og tilbage blandt vandplanterne. Når dyrene er fanget, skal de straks i en plastbakke eller i et akvarium. Husk ALTID at dyrene skal tilbage til vandhullet, efter de er blevet studeret!

Hvem er hvem i vandhullet?

- Find vandhullets rovdyr, hvis I kan: Guldsmedelarver, vandkalvelarver og skorpionstæger.
- Find vandhullets mindste dyr (dem I kan se!)
- Hvem svømmer hurtigst?
- Hvem har de sjoveste farver?
- Hvem bevæger sig på den sjoveste måde?
- Hvem er der flest af lige nu?
- Stil selv mange flere lignende spørgsmål.

AKTIVITET 2 *Dyr med hus*

I vandhullet findes forskellige dyr, som bærer rundt på sit eget hus! Prøv at finde snegle og måske muslinger. Et rigtigt spændende dyr er vårfluelarven, som bygger sit hus af forskellige naturmaterialer fra vandhullet, f.eks. sand-

korn og små planterester. Vårfluer findes om foråret i de fleste vandhuller. Find forskellige slags og lav en lille udstilling af dyr med hus.

AKTIVITET 3 *Vandkalve tager selv luft med ned ligesom en dykker*

De fleste vandkalve og andre vandbiller er meget lette at fange. Mange af dem er i stand til at leve i vandhuller, hvor iltindholdet ikke er specielt højt. Dyrene har derfor udviklet et smart tricks: De stikker en gang imellem bagkroppen op til vandoverfladen, suger en luftboble til sig på bagkroppen, og transporterer på den måde ilt med sig ned under vandoverfladen.

Dette kan være rigtig sjovt at betragte: Fang et par vandkalve eller andre vandbiller, hvorefter de anbringes i et akvarium med mindst 10 cm vand. Det er nu tydeligt at se, hvordan dyrene henter en luftboble med ned under vandoverfladen.

AKTIVITET 4 *Lav et akvarium*

Det er rigtig sjovt at tage dyr med hjem til børnehaven og studere dem over et par dage. Vær forberedt – akvariet skal være parat hjemme i børnehaven, når i vender hjem med fangsten. Husk at tage vandplanter med hjem også. Anbring sand eller grus i bunden af akvariet og fyld almindelig postevand i akvariet. Lad det stå, så vandet er klart. Anbring dyrene forsigtigt i akvariet. Undgå at akvariet står indendørs ved høje temperaturer. Hellere udendørs med mindre det er alt for koldt. I kan fodre dyrene med almindeligt fiskefoder.

Hvis I ønsker at have dyrene længere end et par dage, skal I anskaffe ekstra akvarieudstyr i form af pumpe, filter osv. Få oplysninger om dette hos en dyrehandler.

AKTIVITET 5 *Skibe af tagrør, bark eller pinde*

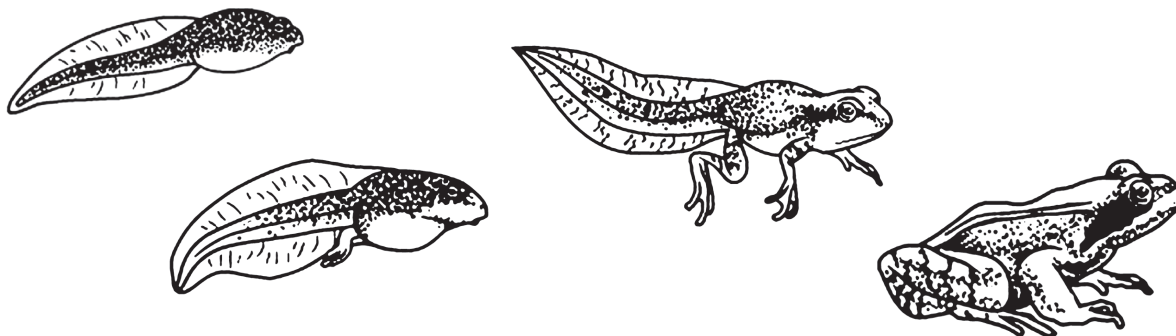
De fleste børn synes det er sjovt, at undersøge vandets evne til at transportere, ved at lade ting og sager flyde ovenpå. Især et lille vandløb eller en større å med en bro over, giver lejlighed til

at lave jeres egne små skibe af de forhåndværende materialer, og eksperimentere med, hvad de kan bære af småsten. Tag en snak om skibe, der kan transportere mennesker over havet.

AKTIVITET 6 *Haletudser*

I marts, april og maj kan I finde tudse- og frøæg eller fange haletudser. Tit kan man være

heldig at finde haletudser i forskellige aldre i samme vandhul – prøv at fange haletudser på de forskellige udviklingstrin.

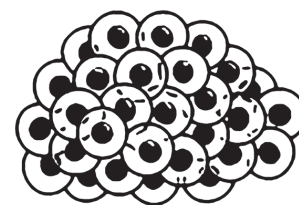

AKTIVITET 7 *Haletudser med hjem*

Sidst i marts og i april kan I finde frø- og tudseæg ved bredden af vandhullerne. I kan tage en snes æg eller haletudser med hjem og følge deres udvikling. brug et akvarium eller et stort glas, som I fylder med rent vand fra hanen og noget af søvandet. Undgå mudder og planterester i akvariet, men placer gerne lidt sten i bunden. Hver dag skal vandet iltes og haletudserne skal have foder.

Børnene kan selv ilte vandet ved at puste i det med sugerør, eller I kan skifte halvdelen af vandet. Haletudserne kan fodres med en smule fiskefoder. Når haletudserne får ben, skal de have mulighed for at trække luft, så husk at lægge sten eller flydende pinde i akvariet. De voksne frøer skal fragtes tilbage til deres vandhul.

Tudseæg i strimler

Frøæg i klumper

AKTIVITET 8 *Tagrør*

De fleste vandhuller er bevokset med tagrør langs bredden. Tagrør kan blive op til 2 meter høj og er den største græs i Danmark. Man bruger den til at tække hustage med. Som alle andre græsser har den et hult rør, og det giver mulighed for sjove øvelser. Husk at spørge ejeren, om I må plukke af rørene.

En gammeldags blækpind

Et tagrør skæres i stykker på ca. 15 cm. Hver pen skæres skråt over og der skæres en lille revne i den spidse ende. Blækket laver I af en håndfuld jernsøm lagt i vand med agern og bark fra eg. Efter 5 dage, er blandingen blevet helt sort, og man kan dyppe sin pen og tegne med den.